

MELLÉKLETEK

1. táblázat: A Reizner-féle Oklevéltárban található, felhasznált források összegző áttekintése

Kibocsátás ideje	Kibocsátás helye	Kibocsátó	Tartalom	Oklevéltári szám
1389. április 9.	Öttevény	I. Zsigmond	utasítás a szeri nemesek számára a szegedi polgárok vámmentességének tiszteletben tartására	III.
1430. május 1.	Sempte	I. Zsigmond	a szegediek adó-, rév- és vámmentességének megerősítése	XV.
1438. február 22.	-	I. Albert	a szegedi polgárok adó- és vámmentességének megerősítése	XXIV.
1458. szeptember 5.	Szeged	I. Mátyás	a becsei várnagyok és György szerb despota tiszaparti rév- és vámfelügyelőinek eltiltása a szegediek vámoltatásától	XXXII.
1459. január 20.	Szeged	I. Mátyás	engedély a Boldogasszony kolostor előtti szerdai hetivásár megtartására és ugyanott négy mészárszék felállítására	XXXIII.
1462. augusztus 17.	Csanád	I. Mátyás	a szegediek Duna-Tisza közén lévő kun pusztákon és Asszonyszállása pusztán való legeltetési jogának megerősítése	XXXIV.
1464. április 3.	-	I. Mátyás	a szegedi kereskedők rév- és vámmentességének megerősítése	XXXV.
1465.	Buda	I. Mátyás	a szegediek Duna-Tisza közén lévő kun pusztákon és Asszonyszállása pusztán való legeltetési jogának megerősítése	XXXVII.
1469. október 6.	-	I. Mátyás	a szegediek Duna-Tisza közén lévő kun pusztákon és Asszonyszállása pusztán való legeltetési jogának megerősítése	XL.
1473. november 9.	Diósgyőr	I. Mátyás	a szegediek Duna-Tisza közén lévő kun pusztákon való legeltetési jogának megerősítése	XLIII.
1498. június 4.	Buda	II. Ulászló	Szeged megerősítése Buda és Székesfehérvár kiváltságaival egyenlő jogaiban, a szegedi polgárok rév- és vámmentességének megerősítése	LIV.
1508. április 6.	-	Miksa főherceg	Pelényi Bálint kinevezése Szeged felügyelőségére	LXXXVIII.
1516. december 4.	Buda	II. Lajos	a Tiszán és Maroson szállfákat szállító szegedi polgárok adóztatásának tiltása	LIX.
1523. május 27.	Buda	II. Lajos	Szeged megerősítése Buda és Székesfehérvár kiváltságaival egyenlő jogaiban	LXII.
1523. június 9.	[Csanád]	a csanádi káptalan	Szeged megerősítése Buda és Székesfehérvár kiváltságaival egyenlő jogaiban	LXIII.
1523. augusztus 6.	Kevi	II. Lajos	a szegedi polgárok adómentességének megerősítése	LXIV.
1529. február 22.	Lippa	Szapolyai János	az utazó szegedi polgárok zaklatásának tiltása	LXVI.
1562. augusztus 13.	-	Miksa főherceg	Pelényi Bálint megerősítése Szeged felügyelőségében	XCI.
1564.	-	-	a Szeged által Eger fenntartására fizetett adók rögzítése	XCIII.
1572. augusztus 6.	-	I. Miksa	a szegediek Duna-Tisza közén lévő kun pusztákon való legeltetési jogának megerősítése	XCIV.

Kibocsátás ideje	Kibocsátás helye	Kibocsátó	Tartalom	Oklevéltári szám
1574. december 8.	Bécs	I. Miksa	Unghnád Kristóf egri várkapitány megbízása az utazó szegedi polgárok védelmével	XCV.
1609. december 16.	Pozsony	II. Mátyás	Dóczi István váci kapitány utasítása a szegediek panaszainak hatására	C.
1614. április 9.	Pozsony	a pozsonyi kamarai tanácsa	a szegedi kereskedők zaklatásának tiltása	CI.
1631. november 25.	Bécs	II. Ferdinánd	a szegediek adó-, rév- és vámmentességének és a Duna-Tisza közén lévő kun pusztákon való legeltetési jogának megerősítése	CVI.
1631. december 7.	[Esztergom]	az esztergomi főkapitán	Szeged megerősítése Buda és Székesfehérvár kiváltságaival egyenlő jogaiban	CVII.
1642. december 20.	Sempte	gróf Eszterházi Miklós nádor	Dorozsma és Szentmihálytelek pusztáknak Szegedhez való csatolásának engedélyezése; Csengele, Szentlászló, Móricgáttya, Szank és Bene pusztákon a szegediek egy pár perzsa oszlopos szőnyegért a kecskemétiakkal közösen legeltethetnek	CIX.
1649. június 23.	Pozsony	gróf Pálffy Pál nádor	a szegediek feljogosítása a tolvajok elfogására és azok lekötözve történő végvárakba szállítására	CXV.
1649. június 23.	Pozsony	gróf Pálffy Pál nádor	Dorozsma és Szentmihálytelek pusztáknak Szegedhez való csatolásának és a szegediek kun pusztákon való kecskemétiakkal közös legeltetési jogának megerősítése	CXVI.
1657. január 30.	Pozsony	a pozsonyi kamarai pénztárnok	a szegediek hal- és csizmaadójának feljegyzése	CXXIII.
1659. június 17.	Pozsony	a pozsonyi kamarai pénztárnok	a szegediek hal- és csizmaadójának feljegyzése	CXXIV.
1662. június 5.	Pozsony	Wesselényi Ferenc nádor	a szegediek értesítése a kun puszták használatáért hozott szőnyegek megérkezéséről	CXXV.
1665. november 25.	Kassa	Wesselényi Ferenc nádor	a szegediek értesítése a kun puszták használatáért hozott szőnyegek megérkezéséről	CXXVI.
1680. július 13.	Pozsony	a pozsonyi kamarai pénztárnok	a szegediek hal- és csizmaadójának feljegyzése	CXXXV.
1681. október 28.	Sopron	gróf Eszterházi Pál nádor	Dorozsma és Szentmihálytelek pusztáknak Szegedhez való csatolásának és a szegediek kun pusztákon való kecskemétiakkal közös legeltetési jogának megerősítése	CXXXVI.
1685. október 31.	Pozsony	a pozsonyi kamarai pénztárnok	a szegediek haladójának feljegyzése	CXXXVIII.
1685. november 5.	Keresztúr	gróf Eszterházi Pál nádor	a szegediek értesítése a kun puszták használatáért hozott szőnyegek megérkezéséről	CXXXIX.

Reizner J. (1899-1900c): *Szeged története*. Negyedik kötet. Szeged szabad királyi város közönsége, Szeged.

<http://www.bibl.u-szeged.hu/reizner/04/tartalom.htm> (letöltve: 2014. 03. 20.)

2. táblázat: Az Okmánytár a hódoltság történetéhez II-ben található, felhasznált források összegző áttekintése

Keletkezési idő	Keletkezési hely	Kibocsátó	Címzett	Az irat témája	OTHTM-szám
1571. november 19-29	-	a szegedi kádik, a szegedi káza mollája	bírák, eminek szubasák	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	II.
1578. augusztus	[ismeretlen táborhely]	-	eminek, városi bírák	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	III.
1579. július 15-25.	Buda	Musztafa[?]	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	IV.
1580.	-	Muhammed aga	Szegeden a fejadó beszédésével megbízott Piri bég	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	V.
1584. július 19-29.	Buda	a budai pasa	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	VII.
1584. július 19-29.	Buda	a budai díván	a szegedi kádi	mészárosok bírójának választását biztosító utasítás	VIII.
1587. március 11-21.	[Szeged]	a szegedi kádi, a szegedi molla, Ahmed emin, Kurd basi,	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	IX.
1587. április 1-19.	Buda	a budai pasa	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	X.
1590. október 22.	Konstantinápoly	a szultán	a szegedi szandzsákbég és a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XI.
1591. február 25-től kezdve	[Szeged]	a szegedi kádi és molla	-	a mészároosság kiváltságainak igazolása	XII.
1597. április 13.	Konstantinápoly	a szultán	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XIII.

Keletkezési idő	Keletkezési hely	Kibocsátó	Címzett	Az irat témája	OTHTM-szám
1598. július 5-15.	Szeged vára	a szegedi miriliva	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XIV.
1600. június 4.	-	a szultán	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XV.
1601. június 13-23.	[Szeged]	a szegedi molla és kádi	szegedi bírák	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XVI.
1609. március 8-18.	Buda	-	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XVIII.
1610. szeptember 9-18.	Buda	-	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XIX.
1621. március 4-14.	[Szeged]	a szegedi kádi	-	a mészároosság sérelmeinek Porta elé terjesztése	XXVI.
1624. április 29-május 8.	Buda	-	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XXVII.
1624. április 29-május 8.	-	az egri beglerbég	a szegedi kádi	utasítás a mészárosok kiváltságainak városlakók által való tiszteletben tartatására	XXVIII.
1624. augusztus 25 – szeptember 3.	Eger	az egri díván	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XXXI.
1625. augusztus 25-szeptember 8.	Eger	Ahmed [?]	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XXXIV.
1626. május 7.	Eger	az egri díván	a szegedi kádi és a szegedi emin	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására, a mészárosok bírāja ne legyen a város bírāja	XXXVII.

Keletkezési idő	Keletkezési hely	Kibocsátó	Címzett	Az irat témája	OTHTM-szám
1630. április 11.	-	-	a szegedi szandzsákbég és a szegedi kádi	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására és két eltiltott céhtag visszavételére	XLI.
1634. május 20-június 7.	Buda	-	Muhammed (pasa) és a szegedi kádi	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására	XLIV.
1635. augusztus 15-szeptember 13.	Eger	az egri díván	a szegedi kádi és a szegedi emin	a mészárosok belső szabályainak rögzítése	XLVI.
1637. április 17.	-	Musztafa pasa	a szegedi emin	utasítás a városnak a mészárosokkal szembeni tartozása megfizetésére	XLVIII.
1637. április 30.	-	Mumi ben Husszein szegedi szpáhi	-	engedély Tehenes Miklós mészárosok közé való visszaállítására	XLIX.
1638. február 26-március 8.	Buda	-	Ibrahim (pasa) és a szegedi kádi	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására	L.
1638. augusztus 12-22.	Buda	-	Ibrahim (pasa) és a szegedi kádi	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására	LII.
1640. március 4-14.	Buda	-	-	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására	LV.
1640. június 12-20.	Belgrád	-	-	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására	LIX.
1641. április 26.	[Szeged]	a szegedi váli	-	utasítás a mészárosok kiváltságainak tiszteletben tartására	LX.
1644. október 3-13.	[Szeged]	a szegedi kádi	-	új mészárosok felvételének igazolása	LXV.
1644. augusztus 5-szeptember 2.	Eger	az egri díván	a szegedi kádi	új mészárosok felvételének igazolása	LXVI.

Keletkezési idő	Keletkezési hely	Kibocsátó	Címzett	Az irat témája	OTHTM-szám
1645. július 25-augusztus 3.	-	-	-	a mészárosok kalauzoló tevékenységének igazolása	LXXVII.
1647. április 22.	[Szeged]	a szegedi molla	-	a mészárosok panaszainak Porta elé terjesztése	LXXXII.
1647. május 26-június 3.	Buda	-	-	a mészároosság kiváltságainak megerősítése	LXXXIII.
1654. október 14.	[Eger]	az egri pasa	a szegedi kádi és a szegedi emin	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	LXXXIX.
1659. október 19.	[Eger]	az egri pasa	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XC.
1662. június 13.	[Szeged]	a szegedi kádi	-	a mészáros céh három új mészáros felvételére vonatkozó kérelmének Porta elé terjesztése	XCI.
1662. április 30-május 9.	[Szeged]	a szegedi kádi	-	Sebestyén György mészárosok közé való fölvételének igazolása	XCIII.
1662. augusztus 31	[Eger]	az egri pasa	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XCIV.
1681.	[Szeged]	a szegedi emin	-	igazolás egy mészáros adományáról az alsóvárosi szerzetesek részére	CVI.
keltezetlen	-	Khalil [egri pasa?]	a szegedi kádi	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	VI.
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi váli	-	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XXIV.
keltezetlen	-	a szegedi miriliva	szegedi emin	utasítás a mészároosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XXV.

Keletkezési idő	Keletkezési hely	Kibocsátó	Címzett	Az irat témája	OTHTM-szám
keltezetlen	[Eger]	az egri janicsárága	a szegedi emin	utasítás a mészárosság kiváltságainak tiszteletben tartására, eltiltott mészáros visszavétele a mészárosok közé	XXXV.
keltezetlen	Eger	az egri gönüllü aga	a szegedi kádi	utasítás a mészárosság kiváltságának tiszteletben tartására	XXXVI.
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi bölükbasi	-	a mészárosság a város népe ellen szóló panaszainak fölterjesztése	XXXVIII.
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi náib	-	a mészárosság a város népe ellen szóló panaszainak fölterjesztése	XXXVIIIa. ¹
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi kádi	-	utasítás a mészárosság kiváltságainak tiszteletben tartására	XLIII.
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi váli	díván	utasítás a mészárosság kiváltságainak tiszteletben tartására	[LVII.] ²
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi kádi	-	folyamodvány a mészáros-céhbe újonnan felvettek adómentessége ügyében	LXVII.
keltezetlen	-	-	-	folyamodvány a mészárosság sérelmeinek orvoslására, és közülük városbíró ne válasszanak	LXVIII.
keltezetlen	[Szeged]	a szegedi kádi	-	folyamodvány a mészárosok kiváltságainak megerősítésére	XCII.

Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest.

¹ Az OTHTM II. 307. oldalán található XXXVIII. számú levél alatt egy következő, számozatlan levélről tesznek említést megjegyzés („Jegyzés”) formájában. Mivel itt a mészáros céh tagjainak nevei kerülnek felsorolásra, a könnyebb feldolgozhatóság érdekében szükséges számozással ellátni.

² A levél számozása egy feltételezett sajtóhiba miatt elmaradt, ám ez az előtte álló és utána következő források sorszámaiból kikövetkeztethető.

3. táblázat: Az 1585. augusztusa és 1588. augusztusa között alkalmanként ötvennél több marhát a szegedi vámon áthajtó tőzsérek névsora (az évenkénti bontás a hajtási alkalmak számát jelzi)

	Tőzsér neve	1585	1586	1587	1588	Össze- sen
1.	Nagy Jakab	60+35	160+21	137	—	413
2.	Fejér Márton	15	—	130+72+75+43	—	335
3.	Ferenc diák	—	33	51+80+47+20	—	231
4.	Kóros Péter	—	40+50+50	41*+64	—	225
5.	Tót Balázs	50+80	—	62	—	192
6.	Bodor Gergely	52	70**	51+9	—	182
7.	Beke Máté	—	—	170	—	170
8.	Sánta Ambrus	—	—	105	58	163
9.	Simon György	25	—	59	79	163
10.	Balog István és társai	—	150	—	—	150
11.	Tót Gergely	—	60	78	—	138
12.	Nagy János	25	—	50+62	—	137
13.	Dékán Antal	—	—	46	90	136
14.	Bodor Demeter	—	125	—	—	125
16.	Kálmán Mihály	50	—	—	130***	115
16.	Nagy Máté	20	14	8	130****	107
17.	Bán Péter	—	15+65	—	27	107
18.	Gódi Pál	—	—	105	—	105
19.	Hatvani Albert	40	—	43+18	—	101
20.	Szűcs Tamás	100	—	—	—	100
21.	Orbáni Márton	100	—	—	—	100
22.	Márton és Farkas Gergely	—	—	—	100	100
23.	Nagy Ferenc	—	7	55	32	94
24.	Sárközi János	—	—	—	84	84
25.	Mészáros Orbán	80	—	—	—	80
26.	Kis Máté	80	—	—	—	80
27.	Takó János	—	—	79	—	79
28.	Kovács Ferenc	—	—	78	—	78
29.	Halász Bálint	40+55	23	—	—	78
30.	Szabó Tamás	—	77	—	—	77
31.	Sebő Kelemen	—	—	75	—	75
32.	Gyura János	—	—	74	—	74
33.	Sód István	—	—	72	—	72
34.	Nagy Gergely	60	12	—	—	72
35.	Kőrös (Gyűrűs?) István	—	—	72	—	72
36.	Gódi Máté	—	—	71	—	71
37.	Tomás	—	—	—	70	70
38.	Törő Lukács	70	—	—	—	70
39.	Markó János	—	—	—	66	66
40.	Radivoj Mihály	—	6	—	57	63
41.	Nagy Tamás	—	—	8+55	—	63
42.	Varga Sebestyén	—	—	59	—	59
43.	Nagy Benedek	20	—	—	37	57
44.	Bodor Pál	55	—	—	—	55
45.	Kincses Ambrús	—	—	—	54	54
	Összesen:	1072	978	2303	884	5238

* Pócs Péterrel együtt; ezért az összesítésnél a felét vettük

** Itt Bodó Gergely néven szerepel

*** Nagy Mátéval együtt; ezért az összesítésnél a felét vettük

**** Kálmán Mihállyal együtt; ezért az összesítésnél a felét vettük

Szakály F. (1983): *Török megszállás alatt*. In: Kristó Gy. (szerk.): *Szeged története I. A kezdetektől 1686-ig*. Somogyi Könyvtár, Szeged, pp. 589–590.

Szójegyzék

aga: janicsárok parancsnokának és várparancsnokoknak adott török cím

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 463;

Vass E. (1979): A szegedi és csongrádi náhije 1548. évi török adóösszeírása. In: Farkas J. (szerk.) (1979): *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, p. 76).

akcse: ezüst török váltópénz. A 14. század folyamán jelent meg, a 16. században ötven akcse egy aranyforintot ért

(Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 20.).

appaldo: királyt illető regálék monopoláris bérbeadása

(Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 34.).

basi: a török haderő legtöbb fegyverneménél használt tisztségnév. Különböző rangú katonai vezetőket jelöl

(Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 44.).

bég: a →szandzsák élén álló polgári és katonai kormányzóknak adott török cím

(Vass E. (1979): A szegedi és csongrádi náhije 1548. évi török adóösszeírása. In: Farkas J. (szerk.) (1979): *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, p. 76;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 46.).

beglerbég: rangban a →bég felett álló, a több →szandzsákból álló tartomány, a vilajet katonai és polgári török kormányzója

(Vass E. (1979): A szegedi és csongrádi náhije 1548. évi török adóösszeírása. In: Farkas J. (szerk.) (1979): *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, p. 76;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 46.;

Ágoston G. – Oborni T. (2000): *A tizenhetedik század története*. Pannonica Kiadó, Budapest, p. 83).

bölükbasi: a bölük, mint janicsár egység parancsnoka

(Pallas Nagy Lexikona (1893): Bölük. In: III. kötet. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, p. 616.)

defter: török összeírás, jegyzék, számviteli könyv. A népesség településenkénti számát, adóit valamint a birtokosokat és azok birtokait tartalmazta

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 468;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 83.;

Hegyi K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 203).

díván: oszmán-török tanácsadó testület. A szultán és a tartományok kormányzói mellett is létezett. A szultáni díván a birodalom legfelsőbb közigazgatási és jogszolgáltatási fóruma volt

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 468;

Szakály F. (1983): *Török megszállás alatt*. In: Kristó Gy. (szerk.): *Szeged története I. A kezdetektől 1686-ig*. Somogyi Könyvtár, Szeged, p. 597;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 46.).

dzsizje: →*harács*

emin: a magyarországi hódoltság idején a török kincstári birtokok és a rájuk adóinak felügyelője, alacsonyabb rangú török hivatalnok

(Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 104.;

Hegyi K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 203).

gönüllü: a magyarországi hódoltság idején a határőrvidéki katonaság lovas csoportja vagy várvédő lovaskatonája

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 470;

Hegyi K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 203).

gurus: nagyobb értékű európai vagy török ezüstpénz

(Hegyi K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 203).

harács, harádzs: császár (szultán) adója, fejadó. A nem mohamedán hitű alattvalókra kivetett legfontosabb török állami adó a hódoltság területén. 300 akcse ingóság esetén 50 akcsét (1 forint) jelentett. 1578-tól vagyontól függetlenül minden családfő fizette

(Hegyi K. (1982): *Egy világbirodalom végvidékén*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, p. 104;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 176.;

Ágoston/Oborni 2000: Ágoston G. – Oborni T. (2000): *A tizenhetedik század története*. Pannonica Kiadó, Budapest, p. 160).

hászbirtok: magas rangú tisztviselők, például →*beglerbég* vagy a →*szandzsákbég* számára kiosztott, évi 100000 akcsét meghaladó jövedelmű birtok. A leggazdagabb hászbirtokok a szultán tulajdonai lettek, földesúri és állami adóik egyaránt a kincstárba folytak be

(Káldy-Nagy Gy. (1970): *Harács-szedők és ráják – Török világ a XVI. századi Magyarországon*. Akadémiai Kiadó, Budapest, p. 56;

Hegyi K. (1982): *Egy világbirodalom végvidékén*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, p. 103.).

iszpendzse: török földesúrnak járó adó. A harácsot is fizető adófizetőtől szedték. Nagysága 300 akcse ingóságérték után évi kétszer 25 akcse volt

(Hegyi K. (1982): *Egy világbirodalom végvidékén*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, p. 104;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, pp. 231-232.).

kádi: mind egyházi, mind világi ügyekben ítélő török bíró

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, pp. 472-473.;

Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 226.;

Ágoston G. – Oborni T. (2000): *A tizenhetedik század története*. Pannonica Kiadó, Budapest, p. 160).

kanun: →*kanunname*

kanunname: szultáni törvénykönyv

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 473;

Hegy K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 204).

karakulluk: konyhai szolgálat

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 473).

kaza: kisebb török bírói tartományegység

(Bán P. (szerk.) (1989a): *Magyar történelmi fogalomtár*. Első kötet. Gondolat, Budapest, p. 226.).

miriliva: →*bég*

molla: a legmagasabb rangú →*kádik* címe. Elsősorban a fontosabb városok bíráit illette meg

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 475).

náhije: kis közigazgatási egység, a →*szandzsák* része

(Vass E. (1979): A szegedi és csongrádi náhije 1548. évi török adóösszeírása. In: Farkas J. (szerk) (1979): *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, p. 76;

Hegy K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 204).

náib: a török egyházi és bírósági hivatalnokok (→*molla*, →*kádi*) helyettesei

(Pallas Nagy Lexikona (1896): Náib. In: XII. kötet. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, p. 970.).

oka: 1,27-1,28 kg-nak megfelelő török súlymérték

(Bán P. (szerk.) (1989b): *Magyar történelmi fogalomtár*. Második kötet. Gondolat, Budapest, p. 72.).

padisah: a 15. századtól a szultánra alkalmazott megnevezés

(Magyar Nagylexikon (2002): Padisah. In: Tizennegyedik kötet. Magyar Nagylexikon Kiadó, Budapest, p. 404.).

pasa: a szultán fiainak kijáró cím. A 15. századtól magas rangot jelző titulussá vált, a →*beglerbégek* rangjával járt együtt

(Bán P. (szerk.) (1989b): *Magyar történelmi fogalomtár*. Második kötet. Gondolat, Budapest, 97.).

rája: az oszmán-török birodalom adófizető alattvalója. A muzulmán adófizető is rája volt

(Bán P. (szerk.) (1989b): *Magyar történelmi fogalomtár*. Második kötet. Gondolat, Budapest, p. 129.;

Hegy K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 204).

ser: törökök által isteni származásúnak tekintett törvények, melyek előtt még a szultán is meghajolt

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 477).

szállás: a 14. századtól a jószáglegeltető hely elnevezése Magyarországon

(Bán P. (szerk.) (1989b): *Magyar történelmi fogalomtár*. Második kötet. Gondolat, Budapest, pp. 164-165.).

szandzsák: a török katonai és polgári igazgatás területi egysége, élén a →*bég* állt. Több szandzsák alkotott egy vilajetet

(Bán P. (szerk.) (1989b): *Magyar történelmi fogalomtár*. Második kötet. Gondolat, Budapest, p. 165.;

Hegy K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 204).

szandzsákbég: →*bég*

szubasi: katonai vagy közigazgatási feladatot ellátó török tisztviselő. A szpáhik egyik tisztje volt, állami alkalmazottként pedig egy városrész vagy falu rendőri ügyeit intézte

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 479;

Bán P. (szerk.) (1989b): *Magyar történelmi fogalomtár*. Második kötet. Gondolat, Budapest, p. 187.;

Hegy K. (1995): *Török berendezkedés Magyarországon*. História – MTA Történettudományi intézete, Budapest, p. 204).

teklif: szultáni törvénykönyvben rögzített adó

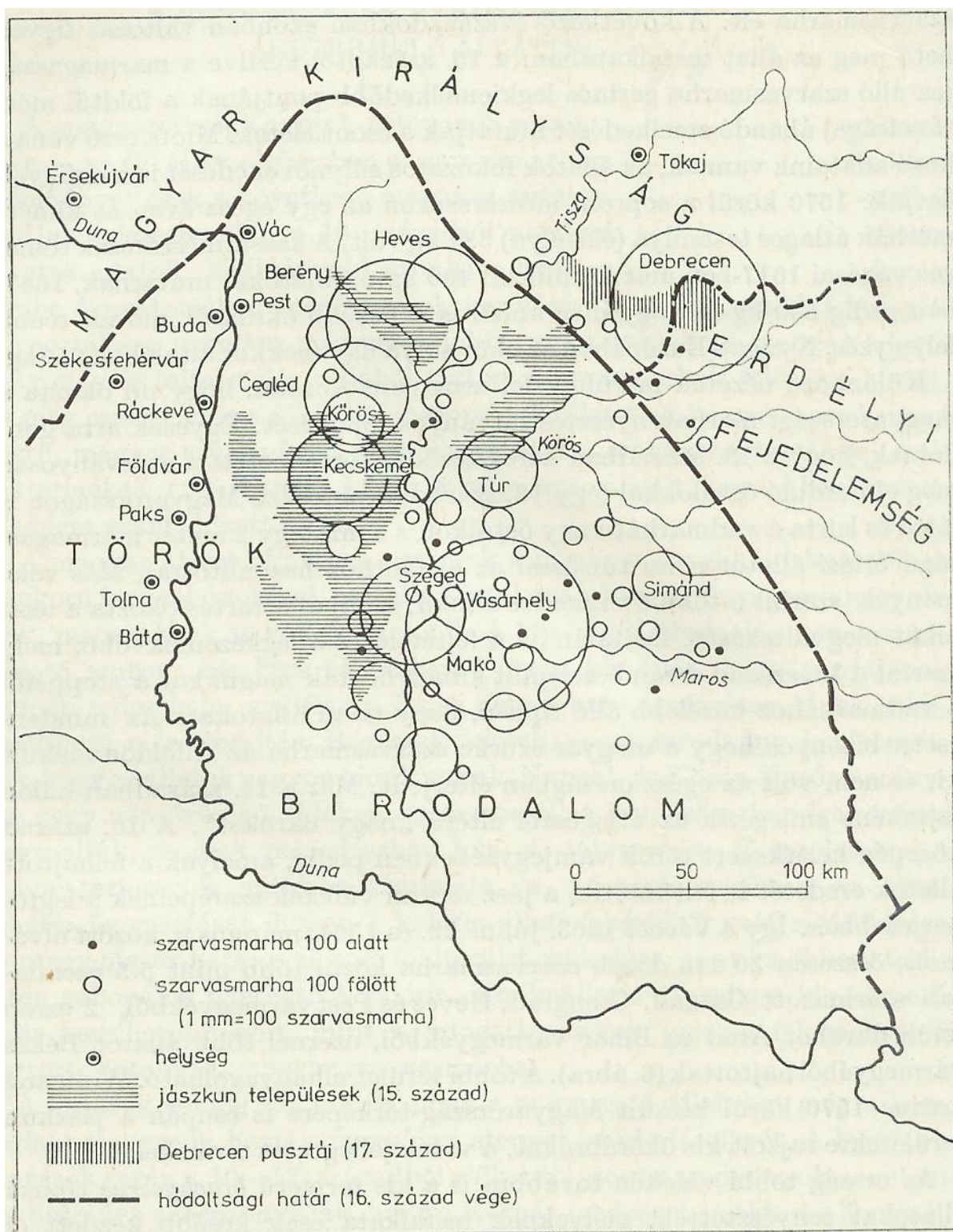
(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 479).

temesszük: kisebb hivatalos török irat, például menedéklevél, nyugta

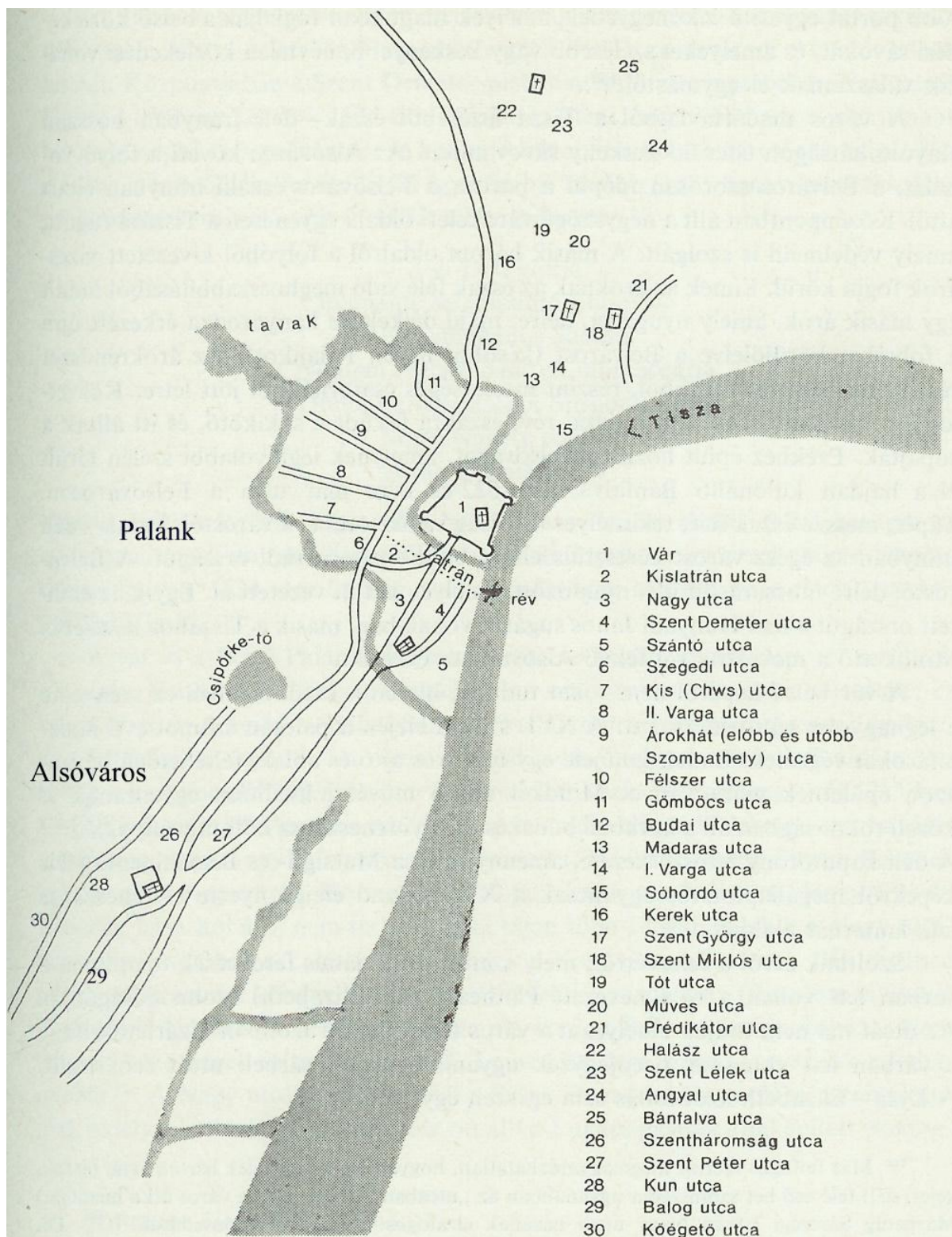
(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 479).

váli: tartományi kormányzó, tulajdonképpen →*beglerbég*

(Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest, p. 480).

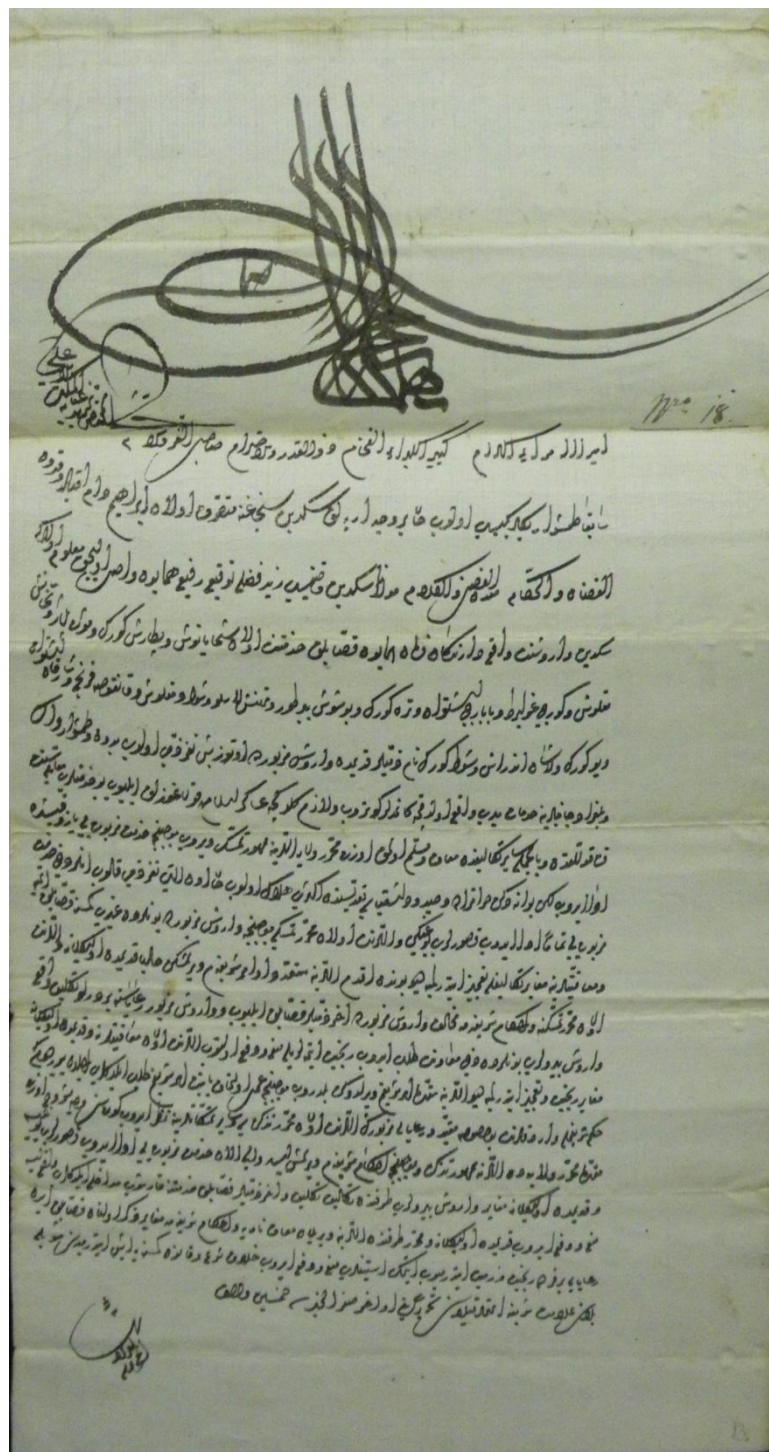

2. térkép: Az 1563-ban Vácott elvámoltatott marhák felhajtási körzetei
 Zimányi V. (1985a): Gazdasági és társadalmi fejlődés Moháctól a 16. század végéig. In: Pach Zsigmond Pál (szerk.): *Magyarország története 1526–1686*. Első kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest, p. 346.

3. térkép: Szeged a 15-16.század fordulóján (Kulcsár (1983: 491) alapján)

Kulcsár P. (1983): A szabad királyi város (1498–1543). In: Kristó Gy. (szerk.): *Szeged története I. A kezdetektől 1686-ig*. Somogyi Könyvtár, Szeged, p. 491. alapján

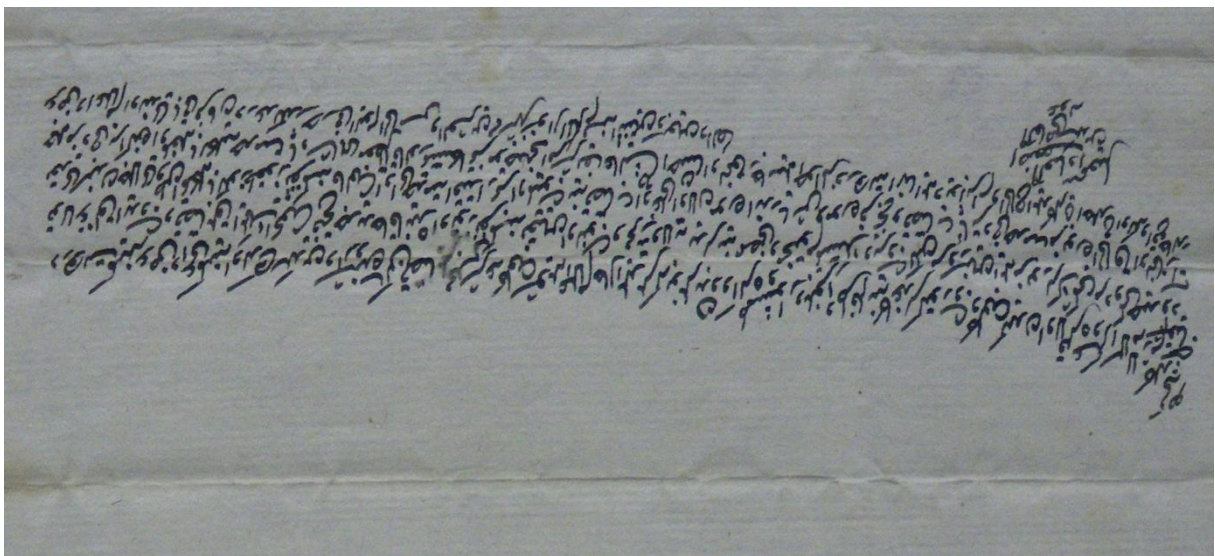

1. kép: I. Ibrahim szultán nevében kelt levél a mészárosok adózásáról

I. Ibrahim szultán nevében kelt levél a mészárosok adózásáról, 1640. Szeged város Titkos Levéltára, IV. A. 1021. a. 7. d. Török kori iratok, 18. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged

Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest. p. 318.

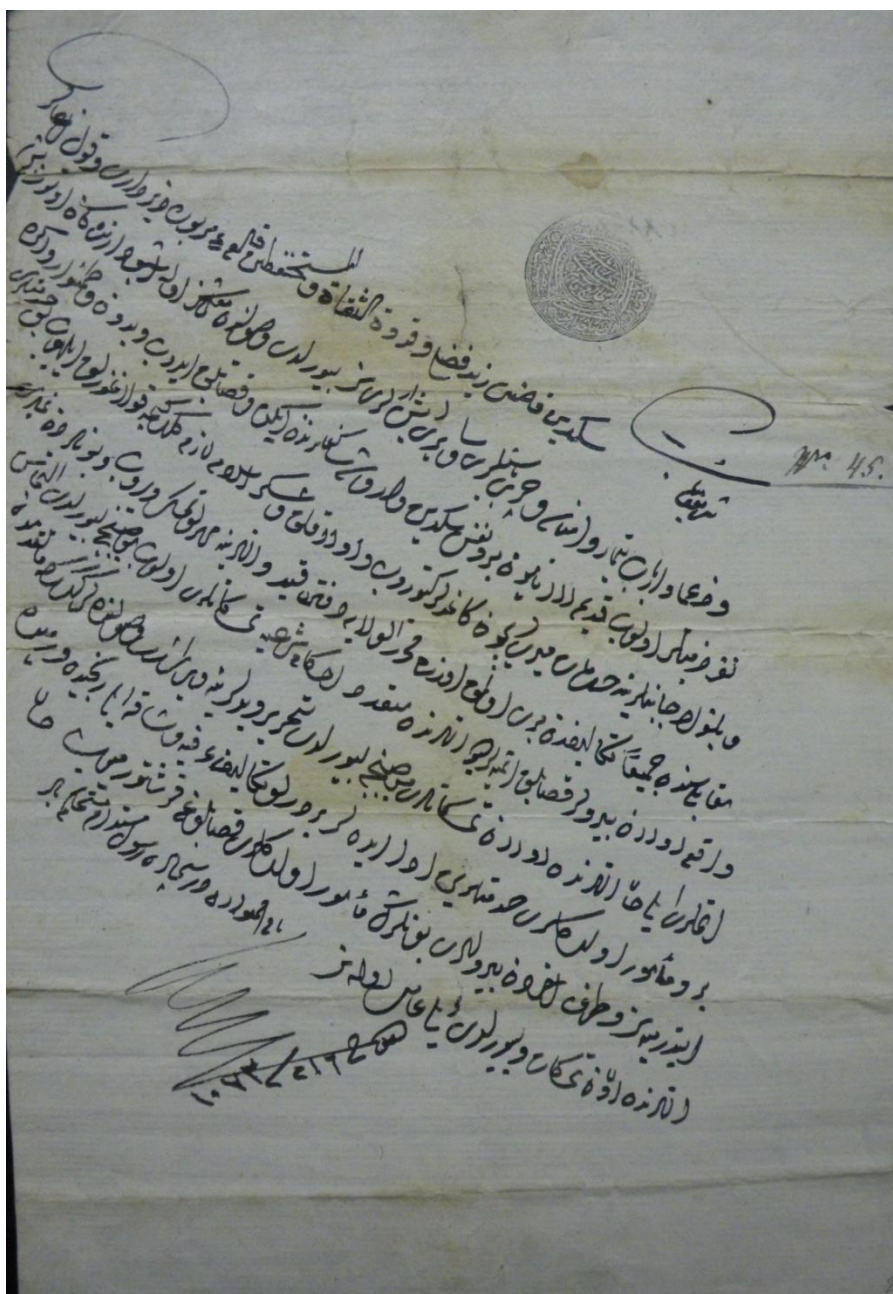
[LV].

2. kép: A mészárosok kérelme új tagok felvételére

A mészárosok kérelme új tagok felvételére, 1662. Szeged város Titkos Levéltára, IV. A. 1021. a. 7. d. Török kori iratok, 38. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged.

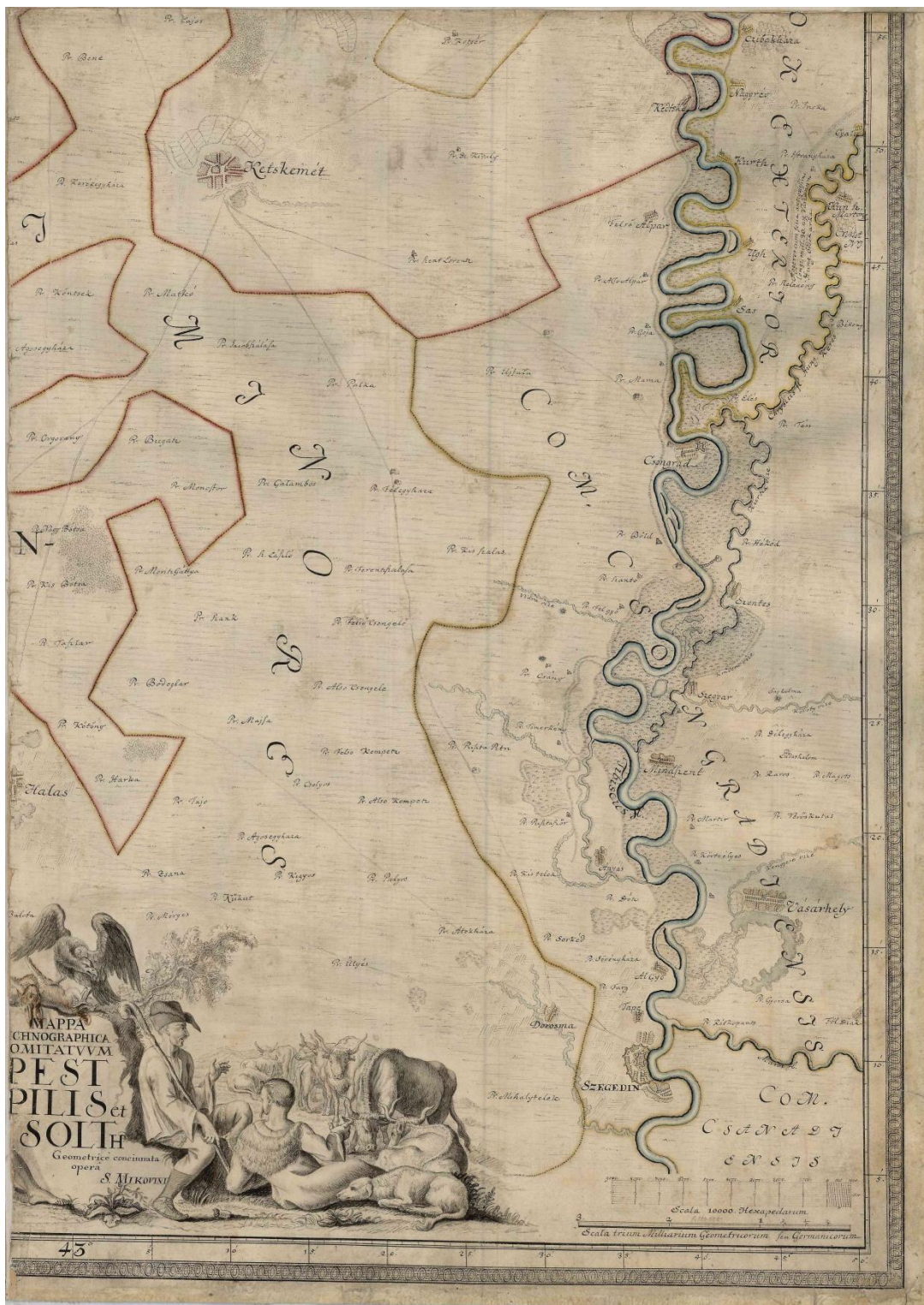
Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia Történeti Bizottmánya, Pest. pp. 331-332. [XCI].

3. kép: Kászim pasa rendelete a mészárosok panaszára.

Kászim pasa rendelete a mészárosok panaszára, 1662. Szeged város
Titkos Levéltára, IV. A. 1021. a. 7. d. Török kori iratok, 45.
Csongrád Megyei Levéltár, Szeged.

Szilády Á.–Szilágyi S. (szerk.) (1863): *Okmánytár a hódoltság
történetéhez Magyarországon (Nagykőrös, Dömsöd, Szeged, Halas
levéltáraiból)*. Második kötet. Magyar Tudományos Akadémia
Történeti Bizottmánya, Pest. p. 333. [XCIV].

4. kép: Mikoviny Sámuel térképe Lotharingiai Ferenc számára Pest, Pilis és Solt megye településeiről és legelőiről, 1731.

Mivoviny S. (1731): Mappa ichnographica comitatum Pest Pilis et Solth.
[térkép] Térképtár. BIX a649. Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest.